

## Мялимвал Читин Ляхин Ву

ЖУЛЖАГЪ ГЪУЛАН АГЪАЛИ, МЯЛИМ МУРАДХАН-ГЪЯЖИ МУРАДХАНОВДИХЪДИ ВУЙИ ИНТЕРВЬЮ

Мялимвал, ухъуз агъюганси, читин ва гизаф сабур т'алаб ап'ру кесп ву. Класдиъ дуснайи 18-20 ученикдиз гъар йигъан 5-6 дарс тувуб иллагъки игит ксарихъант'ан даршул. Амма, гъайифки, гъийин йигъан му ляхин ап'рудариз лайикъ гъюрмат адар. Эгер ухъу, абйир-бабари, фикир ап'уруш, сабпи нубатнаан ухъу ихъ веледариз тербия, агъювалар туврайи мялимариз ахъю чухсагъул къайд дап'ну ккунду. Дурари сабпи классдиан хъюгъну школа ккудубк'айизкъан, ихъ веледариз тербия туври, чпиз айи агъювалар дурарихъна рукъуз зегъмет зигура.

Мурадхан халуийн школайиъ лихури гизаф йисар ву. Му касдин хилккан лайикъ илмар хъади, гизаф ученикар ккудуч'ивну. Чав гъабхурайи ляхин к'ваант'ан ап'увализ лигъну, дугъаз гъулардин, ученикарин ва мялимарин арайиъ ахъю гъюрмат а. Мурадхан-гъяжи таниш вуйидариз думу анжагъ жуб терефнаант'ан агъдар.

2011-пи йисандин «Ассалам» газатдин урч'ивубпи нумрайиъ «илим урхуз саб вахт'нара къан дар» к'руу макъалайиъ Мурадхан халу Рамазандин вазли медресейиъ урхури хъубкан ва Сулейман Керимовди гъяждиз гъаърударихъди дина гъягъюз дугъан ният айиваликан дибик'наийи. Узу думу макъалайиъ, Мурадхан халу гъяждиан гъафиган, дугъахъди интервью ап'идихъа к'рури, гъибик'нийза. Магъа улийхъна йигъари узу думу касдихъди гъюрюшмиш гъахъунза, ва ич арайиъ гъабхъи сюгъбат ичв фикирназ туврача.

- Мурадхан халу, сабпи нубатнаан увкан ва яв хизандикан ихъ газат урхурайидариз хабар тувдихъа  
- Узу 1948-пи йисан Табасаран райондин Жулжагъ гъулаъ бабкан гъахъунзу. 1964-пи йисан Жулжгъарин мектебдиъ миржиб класс ккудубк'унза, думу му школайин сабпи выпуск вуйи. Думуган



миржиб класт'ан адайи, ва душваъ урхури йирхъур кас айча. 1964-68-пи йисари Дербентдиъ айи педагогический училище ккудубк'унза. ДПУ ккудубк'ибалан къяляхъ 1968-69-пи йисари Хюриск гъулаъ мялимвал ап'ури гъахъунза. 1969-пи йисан Советарин армияйиз гъушунза. Армийиан гъафиган, хъанара Хюриск гъулан мектебдиъ лихуз хъюгъза. 1975-80-пи йисари Дагпединститутдиъ математикайин факультетдиъ заочно урхури гъахъунза. 1973-пи йисъанмина гъийин йигъазкъан Жулжгъарин къялян мектебдиъ математикайин дарсар туври лихураза. Къюд йисан му школайиъ директорвалра гъап'унза. Саб гафниинди, мушваъ

лихури 43 йис вуйиз. Хизандикан к'руруш, узуз 5 велед азуз, дурарикан 2 бай ва 3 риш ву. Гъамус дурар вари чпин йишварихъ саламат духъна. Хутларра 10 азуз.

- Мялимвал Читин кесп вуйин?

- Мялимвал гизаф читни кесп ву, иллагъки математикайин дарсар тувуб. Эгер биц'иди имиди ученикари чпиз туву дарс ужуйи агъю дарап'иш, ахъю классариз удуч'ивган, дурариз гизаф читинди алабхъуру. Хъа гъамус школийриъ ЕГЭ гъап'хъанмина, хъанара читин дубхъна.

- Гъамус, Мурадхан халу, » 3

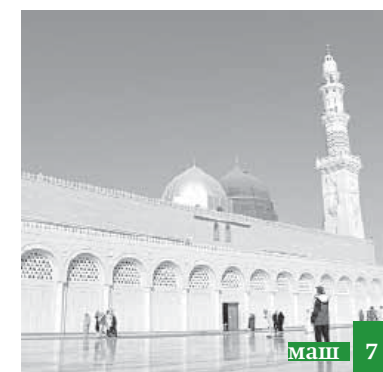
## Нумрайиъ:



Алимдиз гъюрмат ап'ин, гъубзуз увухъ берекет



Туба ап'уз къан мап'ан!



Мугъяммад пайгъамбар бабкан гъахъи ваз

## Тахсир кипуз ккунри далил абгудар

ИНСАН САБ ВАХТ'НАРА, ДАЛИЛ ДАРАБГДИ, ТАХСИР КИПУЗ ГЪЯЛАК ДУХЪНУ ККУНДАР

Дин Исламдин гъурлушдиина эгъемиятвал алди, гъирагъдилан мушв'ина фициб жюрейинди лигураш, аннамиш ап'увал гъарсар мусурман касдиз важиб шула. Йимиш ккунри гъарра уьхъури ккун шулу. Ухъу рякълан улдугънайир рякъ'ин алаурдарш, хат'айихъна гъягъюрайир уягъ ап'урдарш, иллагъки жвуваз тялукъ вуйи йишв'ина гъирагъдилан айгъам, бюгъган гъюри гъисс ап'урдарш, думу кас имандихъан ярхла ву, думу кас чан аьжал хъубкъайизра дук'найир ву. Мицистар ляхнариз фикир ту-

травди, узу саламатвал уьхъурза, к'руу касдин – думу гъафилвал ву. Дициб хасият гъязур гъабхъибдиина хил гъач'абк'руриз хас ву.

Заки-гъяжи Дашдемиров

Къабпи аьсрин аьхиримжи вахтари, реформийр сеbeb духъну, Ислам диндикан, Мугъяммад Пайгъамбарин ﷺ таржумягъяликан, Къур'андин гъикматарикан дик'урайи китабарихъди таниш хъувализ мумкинвал гъабхъну. Къибла терефнан аьраб

уьлкйирин халкъарин тарихи гъядисйир ахтармиш ап'ру пишекрари Ислам диндин илч'ихувал давам ап'ура. Фициб китаб хилиъ абхъишра, жигъил насил гъаддин лук'ра шула. Мялум вуйиганси, ихъ уьлкейиъ радио – телевизор, гъар жюрейин печатъ Ислам диндихъна даргъну янашмиш шлударин хлигъра а. Мициб агъвалатну Исламдиз Шари-аьтдиз лайикъ дару, чиркин ва фендигарвалин уйинар арайизра хура. Му агъвалатнаъ гъудубкъу жигъил насил, жямаяьтлу гъурулуш къяляхъна дюз алап'увалра думукъан гъии ляхин дар.

» 5



## Гъядиз чпиз му ляхниз мумкинвал адрудар гъягъиди

Сулейман Керимов себеб духъну, аъхиримжи йисари саб хайлин мусурмари Исламдин хубни мурхул – гъяж тамам гъапну.

Гъаму улубкъу 2012-пи йисан гъядиз гъягъювал тешкилат апуз гъязур хъуз хъюгъна. Гъамци гъядиз гъягъру вари дестйрин клулиъ шлудар вахт ккимиди тийин дапна. Му ляхникан 4-пи январь Мягъягъгъала шагъри гъабхъи нубатнан оргкомитетдин заседанийиъ хабар тувну. «Вари руководителар ва дурадин кюмекчйир чпи апурайи ляхнин тажруба айидар ву, ва гъядиз гъушдариз, вари лайикъ вуйибси тамам апибан бадали, дуради кюмекра апили», - хабар тувра «islamdag.ru» сайтдиз компанияйин регъбер Агъмад Гъябибовди.



Тупут ипбаъ аъжурна мюгътаж'вал айидартлан иштирак дархъувализ ижми фикир тувну ккунду, гъапнийи гъацира заседанийиъ. Мягъягъгъала шагърин имамди гъарсар гъядиз гъягъюз за-

явка туву касдихъди гаф-члал апибан месэла дивну. Дугъу му ляхин чпи Мягъягъгъала шагъри къюд йисандин арайиъ гъабхури гъахъунча ва дугъриданна мюгътаж'вал айидар агъю апуз кюмек шулу гъапну.

## Хъасин гъяйифвалар зигурчва!

Гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир! Аллагу Тааълайи ухъуз, фу гъялал ва фу гъярам вуш, улупна, амма ухъкан гизафдари дидиз фикир туврадар. Узуз гъаму жикъи макъалайиъ ихъ жигъилариз пуз ккундузуз: шураз гаф тувна, клури, никягъ дарапди, сатли хъувалихъан ярхла йихъай.

Ансар Рамазанов  
ansarassalam@mail.ru

Ихъ жандиъ къувват айиган, шуран багахъ клубанди улупуз ккуниган, ихъ саспи жигъилари дарапру ляхин адар. Амма дурадикан сарира фикир апурад, гъадму ляхнийин Аллагу ﷻ рази шуйклан, дарш хъюлакк дисуйклан клури. Узуз аъхиримжи вахтари гъаму йиз ляхнихъди аьлакъллу вуди жюрбежур инсанарихъди гъюрюшмиш хъуз ва гафар-члалар апуз мумкинвалар азуз. Гъадму гафар-члалар апурадикан гизафдарин дерд веледар чпихъ хъебехъруваликан ву. Думутанна гъайри, гизафдари суал тувру, балина шуру чиб-чпиз гаф тувиган, фужкла хътарди, мина-тина гъягъюз хай шулин, клури? Гъюрматлу ватанагълийир, гъадрадин никягъ дарапдикъан гагъди, дура чиб-чпиз фужкла шуладар. Эгер дура мина-тина гъягъюри гъахъиш, сатли шули гъахъиш, дураина Аллагъдира ﷻ, малаикарира хъял бисур. Учву фикир апинай, гъамус гаф тувна клури, закурин йигъан думу гаф чйюбгъюзра мумкинвал а, хъасин фици шуйклан? Амма му аьгъвалатнакан жигъилари фикир апурад, сабан дурадин клулиъ микл а, амма хъасин сарун къан хъибди... Алимари клури шулу, никягъ апилайиз гъамцдар гунагънан ляхнар апури гъахъиш, гъадрадин бицидар инвалидар хъуз мумкин ву, ясана думу ляхни гъадра чиб-чпихъан жара хъуз къувват тувру. Хъа гъамус лигай, фужклар ихъ жигъилари гъамцдар ляхнар апураш. Ваританна дерд шулуки, гъадму ляхин чпин веледари апури рябкъюрайи абйир-бабари дурадин саб гафра даркпруган, иллагъки саспи абйир-бабар, чпин веледари гъациб ляхин апурайич, клури, шаддира кмиди шулу. Дицистар абйир-бабаризра ахъю гунагъ хъибди. Гъадму жигъиларин сумчрин къяляхъ жюрбежур манигъвалар шлуган, дура мюгътал шулу, гъаз мици шула, клури. Хъа дурадин варидарин себеб саб ву - ухъу гъапну гунгъар. Аьзиз ватанагълийир, гъюрматлу абйир-бабар, учвкан ккун апураза, лигайчва гъарсар, ичв веледари гъапраш! Гъадради гунагъ апури рябкъюраш, саб гафра дарпиди мигъибтанайчва. Эгер сар касди гунагъ апури рябкъюри, ухъу дугъаз думу мапдан дарпиш, ухъуз гунагъ шул. Хъа эгер ихъ веледар ухъу думу ляхнархъан ярхла дарапиш, ухъу аъхирин йигъан гъапуйклан?

Му ляхниз ахъю фикир тувну ккунду иллагъки шубари. Хъа гъяйифки, гъийин заманайиъ ихъ мусурман чйирира кмиди гъамцдар ляхнар апура. Саспи шубар, бали гаф тувунчуз, клури, дугъахъди жюрбежур йишварихъна гъягъюра, ва ваританна ужуб даруб гъадму вуки, чпин риш гъаци гъяркъю абйир-бабар дугъин рази шулу. Эгер думу абйир-бабар гъякълудар вуш, дици дапну ккундар, думу чпин шуру апурайи гунагъ дуради дебккуну ккунду. Пайгъамбари ﷺ дупна: «Инсандиз жара, чаз ихтияр адру дишагълийик курклубтан чан клул'ан рукъан руб итгибгъуб ужу ву». Хъа ухъу зиихъ гъалиганси, никягъ апилайизкъан, дура чиб-чпиз мягърам шулдар. Гъит, Аллагъди ﷻ вари абйир-бабариз чпин веледариз лайикъ вуйиганси фикир тувуз амур апри ва гъамцдар чпуру гунагънан ляхнархъан ухъу ва ихъ гъардшар, чйир ярхла апри! Амин!

## Машгъур футболист Франк Риберийи убхъруб адру бар ачмиш гъапну

Пиян апуру убхърубдихъан инсанар ярхла апуб меглеб вуди, французарин футболист Франк Риберийи дура адру бар ачмиш гъапну. Душваъ жюрбежур убхъру штар а, хъа пиян апурад асуллагъ адар, хабар тувра «onislam.net».

«Гъамциб саб фужклар-муклар ачмиш апуз ният ади гизаф вахт вуйиз», - гъапи 28-йисаъ айи футболистди «La Voix du Nord» клуру французарин газатдиз.

Думу учв Германияйин «Бавария» клубдиъ айир ву. 2006-пи йисан дугъу мусурман риш чаз хпирди гъидисну ва чавра Ислам къабул гъапну. Пиян апуру мутмйир адру бар чан багъри Булонсюр-Мер шагъриъ ачмиш апували душван агъалийир арагъ убхъбахъан ярхла хъуз кюмек



тувди, клура Риберийи. Му бар абццхъан, гъамус думу шагъриъ айи мусурмарихъан дина саб манигъвал адарди гъягъюз хъибди.

## Дюн'я ккадабхъувалин гафар кучлндар гъахъну

2012-пи йисан дюн'я ккадабхъиди, клуру гафар хъидар, клура Антонио Васкес Альбайи, думу «Мексикайин ахъю колдун» ву клури машгъур ву. Мидкан хабар тувра Ассошиэтед прессди».

2012-пи йисан дюн'я ккадабхъиди, клуру гафар дуради маййин сабунуб календар гъаму йисан ккудубкпругвалихъди аьлакъллу апура. Гъарйисан шлу конференцияйиъ «колдунди», маййи сабанра

мици гъапундар, гъапи. 2012-пи йисан аъхиреъ дюн'я ккадабхъуваликан пуб кучлал ву, гъапну дугъу. Кучллярхи кучлляр ккагъру, клуруганси гъабхъи. Му йис ккудубклайиз муради гизаф чпи гъапну кучллиз себебар агиди. Улихънаси муради, чпиз адлувал гъадабгъбан бадали, гъамцдар гафар апури. Хъа гъамус, вахт хъубкъиган, инсанаризра дуради кучллар апурайиъ аьгъю гъабхъиган, жюрбежур себебар агури, чпин ад за апуз ккунди а. Васкес учв сюгъюрчи, шарлатан ву.



**Учредитель**  
Благотворительный фонд «Путь»,  
Газета печатается по согласованию и одобрению Духовного управления мусульман Дагестана

**Редакционный совет**  
Председатель редакционного совета  
муфтий РД  
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ

Заместитель муфтия РД  
Махди-хаджи МУТАИЛОВ

**Главный редактор**  
Айна (Патимат) ГАМЗАТОВА

**Редактор**  
Ансар РАМАЗАНОВ

**Канонический редактор**  
Мухаммад-Рамазан РАДЖАБОВ

**Корректор**  
Шарафудин ДАШДЕМИРОВ

**Художник**  
Саид САИДОВ

**Дизайн, вёрстка**  
Лейла ГУСЕЙНОВА

**Менеджер**  
Абдусабир АХМЕДОВ  
При перепечатке ссылка обязательна.  
Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты «Ас-Салам».

Газета зарегистрирована Федеральной службой по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций.  
Свидетельство о регистрации  
ПИ № ФС 77-42079  
от 24 сентября 2010 г.  
Отпечатано в ООО «Дом печати» по адресу:  
пр-т Акушинского, 20. Заказ № \_\_\_\_\_

Тираж 2.400 экз.

Сдано в печать 13 января 2012 г. в 20:00

**Адрес редакции**  
367015, РД, г. Махачкала,  
ул. Азиза Алиева, 2.  
По вопросам подписки и доставки  
обращаться по телефонам:  
по Республике Дагестан – 8-988-699-28-24  
по г. Махачкале - (8722) 914-222.  
E-mail: info@assalam.ru;  
www.assalam.ru



# Мялимовал Читин Ляхин Ву

**1 « уву медресейиз урхуз гьязьибакан яркьуди кидибт**

- Узу урхуз гьюз ккундузуз кьури, саб-кьуб ражари Огни шагьрин имамдихьна гьушунза. Думу касдиз йиз якьинди му ляхнихь юкв хьайиб агьгю гьабхьиган, кьабул гьаплну. Думу Рамазандин ваз вуйи. Учз дарсара «кьубпи муаьллим» кьуру китабдикан тувуйи. Имбударси дарди, учу жара программийхьди урхуйча. Гьаз гьапиш душваь айидари йисаринди урхуйи, хьа учу саб вазлизди дуфнайидар вуйча.

**- Медресейиз гьязьибан метлеб фу вуйи?**

- Гьязьидиз гьязьюз ккунидарин арайиь тупут ипну, узз кьисмат гьабхьиган, ихь дин-тйаьтдикан ужуйи агьгю апуз ккун гьабхьунзуз. Гьаму ният ади Аллагуь Тааьлайин амринди узу дина гьушунза. Душваь илим урхудариз гизаф мумкинвалар а. Ипузз тувру, дахьру йишвра марцциди, утканди ву. Дина гьушу касдикан илим убхубтлан фука тлаал апурдар. Душваь гьарури чав апуроб фу вушра, Аллагуь бадали апуйи. Гьамдихьди сарсана касдикан дупну ккунду. Душваь урхури, завхозвал апурди Жабраил кьуру Рушвил бай айи. Думу касдик строительствойин ужудар ляхнар кайи ва дугьу апур ляхнарира узу зиыхь гьапи гафар тасдик апура. Гьит Аллагуь думу касдикан рази ишри, гизаф ужур бай вуйи. Сар думу ваь, душваь урхурайидар вари чпикан ужуб фикир гьибтрудар вуйи. Гьаму ляхни ухьуз илим урхурайидарин утканвал улупура.

**- Магьа увуз гьязьра кьисмат гьабхьну, Мурадхан халу. Гирами йишварикан фицдар фикрар гьахьияв ва фици гьязь кьули гьубхунва?**

- Гьязьидиз гьязьрудариз, маша-

Аллагуь, вари шартлар гьязур даплна. Учз, дина гьязьрударра, кьязьхь гьюрударра, Аллагуьдин амринди саб манигьвал адарди душну гьафунча. Учз гьахь гостиницайикан кьуруш, душваь вари шартлар айи. Я рьякьюь, ясана Маккаийиь, Мадинаийиь саб манигьвал гьабхьундарчуз, гьямд ибшри Аллагуьдиз. Душваь марццишназ гизаф фикир тувуйи. Узз Пайгьамбарин мист гизаф кьабул гьабхьунзуз. Гьарган мист абцлну шуйи. Мистаь йишв имдруган, гьязьтдиь мраморин гьванарин гьудган апурди шуйча. Фука гьудгниз ккипубкьан герек шулдайи, вари йишв марцциди вуйи. Сабсан ляхин ижмиди кьваь имийиз. Саб ражари гьачиндин гьудгнихь «магьдина» урхуран, гьадму урхурайи имам учв ишуз хьогьгю, дугьахьди гизаф гьудган апурайидаризра ишуб гьафнийи. Гьаму дюшош гьарган кьваь ади шулиз. Учз айи гостиницайихьан Пайгьамбарин мистахьна 10 дакьикьайиь ликди гьязьюз шуйи. Гьаци багахьди вуйи. Гьадму мистаь Пайгьамбарин накьвра а. Гьамукьадар жюрбежур миллетар ади вушра, сарира тмунуриз гиран ктапурдайи ва, фу ляхин гьабхьшра, сабур апуйи. Душваь «гьязи, сабур», кьуру гафар гизаф ишлетмиш апуйи, ва му гафариан гизафдар сабурлу шуйи. Мадинаийиь учз 4-5 йигьан имича, душваь бязи зияратарра даплну, хьасин Маккаийиз гьушунча.

Маккаийиз гьушган, гьадму йишвну Кябайилан сабпи тлаваф гьаплунча. Тлаваф апурганра, чиб-чихьан ярхла дархьуз кьури, варидади хилар гьидисунча, амма гьаци вушра, гизаф халкь ади, вари жара гьахьунчу. Сагиди гьязьюз гизаф читинди вуйи. Хьа кьубпи ражари тлаваф кьуб-



пи этаждиь гьаплунча, душваь, халкь цибтлан адарди, рьягьтди ву, хьа чарх йивуб ярхи шулу. Хьасин гьушунча Аьрафа дагьдиз. Душваь учз агьгюб урхури, гьудгнар, ибадат апурди гьахьунча, хьасин Минаийиз гьушунча. Душваь, гьурбан апур вахт гьабхьган, чпин гьурбан убкрудари гьубккнну. Душваь гьурбан убккуз чпин гьязур даплнайи йишв айи, ва гьадина душну, гьарури чяхьан гьурбан апурди шуйи. Минаийиь айиган, шейтгниз кеклар йивру йишвахьнара гьязьюйи. Му ляхнар тамам апбахьан сапидар автобусариьди Меккаийиз кьязьхь гьафну, хьа учу ликри гьафунча. Хилиь чру пайдагьра дибисну, Аьбдулмалик Мягьаммедбековди урхури зикир улихьди, учура дугьахьди текрар апурди Меккаийиз гьафунча. Думу ляхнини узз гизаф шад ва рази гьахьунза ва дугьазра чухсагьул кьайд апураза.

Гьязьдин вари ляхнар, учз агьгюб апурди, агьгьруб руково-

дителарихьан гьерхри, тамам гьаплунча. Узз думу йишвар гизаф кьабул гьахьунзуз. Эгер Аллагуьдиз амур гьаплнш, сабсана ражну думу гирами йишвариз гьязьюз ният айиз. Гьамциб мумкинвал имиди, ахью чухсагьул кьайд апуз ккундузуз ич вари дестейин регьбер Шимил-гьязийиз ва имбу дугьан кюмекчйириз. Учв жигьил бай вушра, му ляхин дугьу ужуйи тамам гьаплну. Жаради чухсагьул пуз ккундузуз Рашид Аьлимурадвдиз. Му касра Шамил-гьязийин кюмекчи вуйи. Мицдар ксар гьийин заманайиь цибтлан адар. Думу чан апур ляхин утканди, марцциди, абурлуди апур ксарикан ву. Гьит Аллагуь дугькан рази ишри.

**- Сулейман Керимовди инсанар гьязьидиз гьаьбакан фу пуз шулу?**

- Думу касди чаз ахью саваб гьазанмиш апура. Гьит Аллагуьдиз дугьан вари ужудар ниятар кьабул апурди, дугьан девлет зияда апурди, дугьаз ва чан хизандиз ужувлар артухь ишри. Дугьу гизаф гужал ляхин апура. Фуькан инсанариз гьязьидиз гьязьюз мумкинвал тувну ва хьанара тувур кьури, умуд кивдихьа. Гьаму касдихьан нумуна гьадабгьну, гьамциб девлет айи жарадаризра мицдар ужудар ляхнар апуз амур апурди.

**- Мурадхан халу, газат урхудариз фу ккун апурава?**

- Гьязьидиз гьязьюз мумкинвал айидариз кьан дарапди гьязь апуб. Хьа Керимовди гьаьрударин арайиь ахьш, кьваь саб жюрейин аьмал адарди, думу ляхин тамам апуб.

Жулжагь гьулан диндихьна вуйи аьлакьширикан гьулан имам Сулейман халуий мялумат тувну. Му касдин имамвал апурди, гизаф йисар ву, ва мугьаз жьамьтдин гьязьларикан ужуйи агьгьа.

**- Сулейман халу, Жулжагь гьулан диндихьна**

**фицдар аьлакьшир аш, ихь газат урхудариз хабар тува**

- Гьямд ибшри Аллагуьдиз, жьамьаьтдин диндихьна ужудар аьлакьшир а. Жвумийин гьудгниз 40-50-рихьна инсанар гьюри шулу. Аьхиримжи вахтари мистаз жигьилар артухь гьюз хьогьна, ва му гизаф шадлу дюшош ву.

**- Мистаь дарсар туври фужкьа айин?**

- Гьамусааьт ваь, фужкьа адар. Улхьан йисари тятлларин вахтна мистаз шагьриь медресейиь урхурайи сар кас гьафнийи, ва дугьахьна урхуз гьюрира шуйи. Гьамусра гьацир сар кас айиш, гизаф ужу хьибдийи. Фуькан кьурушра, эгер ипрайи шибритл ужуб, мягькамлу дархьш, дидланмина гьабгьюрайибра гьациб шулу. Гьаци вуйиган, эгер сар ужур гьурху кас ич гьулаз дарсар тувуз гьаьнийиш, гизаф рази хьидийча ва учкан гьарури чяхьан шлу кюмекра апидийча.

**- Мист фу гьялнаь а?**

- Мист ужуб гьялнаь а. Му суьлан гьакьнаан гаф адар, ва лазим вуйибра вари а. Адруб саб ву - ухьу улихь гьапиганси, дарсар тувру кас. Мушваь саб Жулжагь гьул дар. Эгер гьацир кас гьахьнийиш, багахь хьайи гьуларанра дугьахьна илим урхуз гьидийи. Гьаму ляхин сакьюдар вазарикан кьули гьубхнийиш, ич жьамьаьтдиз гизаф мянфьяаьт хьибдийи.

P.S Ахью вуйи чухсагьул кьайд апураза интервью туву Мурадхан халуийизра, Сулейман халуийизра. Гьит Аллагуьдиз ичв кьваь айи ниятар кьули адагьри, Мурадхан халуийин гьязьра Аллагуьдиз кьабул апурди, ва имбу ихь мусурман гьардшаризра, чйиризира думу гирами йишвариз гьязьюз Аллагуь Тааьлайи мумкинвал туври. Учву апурайи ляхнариь гьуркьувалар ширивчуз.

**Сюгьбат гьубхур Ансар Рамазанов ву**





# АЪЛИМДИЗ ГЪЮРМАТ АПИН, ГЪУБЗУЗ УВУХЪ БЕРЕКЕТ

МУСЛИМ ИБН МУСАЙИБ АЛЬ-ККУВИГЪИ (1875-1948)

Аълим шулу муаъллим,  
тувру дугъу гъякъ ишим.  
Гъайгъушинаъ а гъарсарин,  
Сар Аллагъдин ꞌ лукларин.  
Жалла Жалалин мажбур,  
тувну ахъуз фарз-бунор,  
Разиди тамам апуру,  
аъхир Женнетдиъ ахъур.

Муслим ибн Мусайиб аль-Ккувигъи халкъдиз ужуб вяаъз-насигъят туврур, ширин гафниинди ва чахъан шулю кюмекниинди чалантина мягъялин халкъ рази апурур вуди гъахъну. Думу 1875-пи йисан Ккувигъи гъулаъ Сувакк мягъялиъ «Аъликъбар» кфуру тухмиъ бабкан гъахъну. Дугъан адаш Мусайиб нежбер, саб къадар мулкар, хярар-хутлар хъади, диндин рякъюъди гъягъюрайи гъялал кас вуди гъахъну. Саб ражну чпин гъулаъ ахю аълим Насуруллагъ-эфендийи вяаъз-насигъят туврайиган, дугъаз Къур'андин сакъюдар аятарин мяна ва гъядисар гъеерхънийи: Аллагъу Тааълайи гъапну: «Аллагъди ꞌ иман гъабхидар ва илмин аъгъювалар айидар заан апиди». (58 сура, 11 аят). Къудратлу Аллагъу Тааълайи гъапну: «...ва йип: «Я йиз Агъа, аргухъ апин йиз илмин аъгъювалар». (20 сура, 114 аят). Аллагъу Тааълайи дупна: «Эй Адамдин бай! Узу Аллагъ ꞌ вуза, Узутлан

ишлетмиш апураш, гъацдар багахъ ву. Гъаци вуйиган Мусайибди чан велед Муслим чпин гъулаъ аълимар Насуруллагъ-эфендийихъна, дугъан бай Шамсудин-эфендийин хликк илимдин аъгъювалар гъадагъуз, тьяин апуру. Дурарихъ урхуб ккудубкбалан хъяляхъ, Муслим урхувал давам апуз Халагъ гъулан медресейиз адлу аълимар Нурали-эфенди ал-Халагъийихъна, Халил-эфенди ал-Халагъийихъна ва Къазиму-гъяммад-эфенди ал-Халагъийихъна гъаъру. Душваъ думу йисари тьялимарди Думурхъил гъул'ан Рамазан, Цурутлан Сулейман, Акъа гъул'ан Ханмагъяммад, Ургъа гъул'ан Гъяжикерим, Фудгъан Аъзиз, Ляхлаан Нур, Селим ва жарадар ади гъахъну. Душваъра урхувал тамам хъпан къяляхъ, дугъу Жвулли гъулан аълим Гъяфиз ибн Магъдийихъ, Малла Аъзиздихъ ва Кюрягъ гъулаъ Рамазан-эфендийихъ дарсар гъадагъуру. Дугъу Табасарандин вари мягъяларихъ айи аълимарихъан гъадагъу аъгъюваларихъди чан илмин дережа за апуру. Урхувал ккудубкган, дугъу гъулаъ медресейиъ устаз Шамсудиндихъди тьялимариз дарсар туври ва гъацира жюрбежюр мягъяларихъ Къазимьягъяммад-эфендийихъди шариабтдин

ну, Ккувигъи гъулаъ гъафи аълимар, Муслим-эфендийин хулаз уч шули гъахъну. Саб ражну гъамци уч духънайиган, Муслим-эфендийи Уртларин Ханмягъяммад-эфендийиз суал тувру: «Эгер жвуван хутлиан ва колхоздиан гъазанмиш дапну 30 швтушв дяхнин уч гъабхъиш, дидлан закат тувну ккундин?» Ханмягъяммад-эфендийи жаваб туввайиз, душваъ сари, «ав» кфури, жаваб туву. Муслим-эфендийи узуз думу суалнан жаваб аъгъязуз, хъа мушваъ айи жмаътдиз баян апабан бадали, Ханмягъяммад-эфендийихъан гъерхъраза, гъапи. Ханмягъяммад-эфендийи «закат тувну ккундар», гъапну. Кюргъярин малла Мягъяммад-эфендийи, закат тувну ккунду, гъапну. Саспидари тувну ккунду, хъа саспидарисана тувну ккундар кфуруган, Ханмягъяммад-эфендийи гъапну: «Тивак гъулаз душну, гъерхай гъадушваъ айи аълим –гъяфиз Ханмягъяммад-эфендийи кфурурихъан, гъадгъу учуз гъякъ жаваб тувиди». Дурари Тивакна Ккувигъи гъулан агъали Гъяжимьягъяммад гъаънийи. Дугъу, Тивакна душну, жаваб гъабхи. Дугъан жавабну Ханмягъяммад-эфендийи кфурайиб тасдикъ гъапну. Муслим аълимдиз къюр бай гъахъну: Мугъяммад ва Юсуф. Мугъяммад чан адашин рякъюъди гъягъюрайир гъахъну, амма Аллагъу Тааълайи дугъаз чан рягъматдиз ужди теклиф гъапну. Мугъяммадиз гъахъну къюр бай, абин ччвур али Муслим ва Мусайиб. Дурариз китабанара ади гъабхъну, амма баяри ва хутлари, мугъаз-тугъаз туври, дурарикан къюб китабтан имдар: Къур'ан ва Илмун нягъви китабар. Дурар Муслим кфуру хутлин хилиъ а, думу Аллагъу Тааълайин рякъюъди гъягъюрайи кас ву. Мусайиб кфуру хтул, Къур'анра урхури, дарсарра гъадагъури, шариабтдин ляхнар-кара аъгъю апури машгул духъна, дугъу гъацира чан хъубпи фарз-гъяжра тамам гъапну. Умудлу вухъа, санур гудли ахю абайин билиг дибисну чпин тухмин ад заан дережайиз адапуру, кфури, иншаАллагъ. **Мялумагъ тувдар:** Гизаф вахтна Огни шагъриъ имамвал гъапну Аълибег халу; Муслим аълимдин хтул Мусайиб.

**Гъибиклуру Уртларин Ханмягъяммаддин бай Аъбдул Мутталиб-гъяжи Гъязрати Аълиев ву**



гъайри жара ибадат апуз лайикъ вуйидар адар, гъаци вуйиган Узуз ибадат апин, ва Йиз тьяриф апин, Узуз алгъямдуллилагъ йип ва уж'вал аъгъю даршлур махъан. Эй Адамдин бай! Йиз вали ксарихъди, яни Аллагъдиз ꞌ багахъ вуйидарихъди душманвал апурайир Узуз душманвал апурайир ву. Узу тувубдин рази вуйи кас, ужувлиинди бахтлу апилиз, ва дугъахъна дюн'ийин ужувлар гъиди». (Имам Абу Гъямид ал-Гъазали) Мусайибдиз, гъелбетда, чан велед фукъан багахъна вуш, Аъхиратра гъадмукъан ужу шул. Хъа Аллагъу Тааълайиз шлиз илмин аъгъювалар аш ва Дугъан рякъюъ дурар

серенжемарихъ вафалуди иштирак шули гъахъну. Шамсудин аълим Аллагъу Тааълайин рягъматдиз гъушган, Мислимди гъулан имамвал ва тьялимариз дарсар тувувал давам апуру. Магъа дугъан чпин гъул'ан вуйи сакъюдар тьялимар: Аъгъмад, Гъяжимьягъяммад, Несреддин, Гъяжигъурбан, Гъяжи, Керим, Уъсман, Мустафа ва гъ.ж. Несреддиндиз Къур'ан ужуйи урхуз аъгъяйи, дугъхъан узурасакъюдар дарсар гъадагъунза ва дугъу агъзурна къюд варж ражари Къур'ан эвелиан аъхириз гъурхну. Машкварариз, мевлюдариз, жвумийин гъудгъариз, зикрариз, Шариабтдин лизим вуйи месэлийр гъял апуз, ясана саб жара сеbeb дубхъ-

# Тублан хъапбахъди аълакълу суалар



Дугъриданна Пайгъамбари ꞌ гъизилин тублан жилариз гъярам гъапну

**Аъбдулла ибн Жяфарихъан гъядис дупна:** «Дугъриданна, Пайгъамбари ꞌ тублан арччул хлихъ хъапри гъахъну». Анасди ктибну, Пайгъамбари ꞌ арсран тублан гъибисну ва дидик утубкури «Мугъяммадан расулаЛлагъ» гафар гъидикну (аль-Бухари ва Муслим).

Гъяжимурад Омаргъяжиев

Имам Нававийи гъапну: «Вари мусурмарин арайихъ тублан хъапуб суннат вуйивалин фикир саб ву...». **Тублан фуну хлихъ хъапру?** Тублан арччул хлихъси гаргул хлихъра хъапруз ихтияр а, аммаки аълимарин арайихъ тублан фуну хлихъ хъапуб лайикълу, фазилат ляхин вуш саб фикир адар. Анасдихъан дуфнайи гъядисдиъ Пайгъамбари ꞌ арсран тублан арччул хлихъ хъапри гъахъну кфура (Муслим). Ихъ гъякълу аъбирира тублан арччул хлихъ хъапри гъахъну, хъа гаргул хлихъ хъапрударра ади гъахъну. Имам Нававийи гъапну: «Арччул хлихъ тублан хъапуб ужуйира, уткандира ву» (лиг «Шаргъ ан-Нававию», № 14\299). **Тублан фуну тубахъ хъапру?** Имам Нававийи гъапну: «Мусурмарин арайихъ жили жвуваз бици тубахъ тублан хъапуб сунна ву. Хъа дишагълийирикан кфуруш, дурариз чпиз ккуни тубахъ хъапуб ихтияр а» (лиг «Шаргъ Сагъигъ Муслим», № 11\286). **Фициб тублан хъапуб ужу ву?** Жилариз арсран тублан гъапуб сунна ву, мидин гъякънаан гъядисар а. Имам Аъгъмаддихъан гъерхну: «Фициб тублан хъапуб ужу ву?» Дугъу жаваб тувну: «Тубланар гизафси арсрандар вуйи» (лиг «Мавсуаъту аль-Фикъгъияти», № 11\25). **Фициб тублан хъапуб хай шулдар?** Гъизилин тублан хъапуб жилиригъ гъадагъа дапна. Али ибн Талибди гъапну: «Узуз гъябкъюнузуз, фици Пайгъамбари ꞌ арччул хилиъ шёлк парчайин тики гъибиснуш ва гаргул хилиъ гъизилин тики ва гъапну: «Дугъриданна гъаму ва гъаму йиз умматдин жилариз гъярам ву». Абу Гъурайрайихъан дуфнайи гъядисдиъ дупна: «Дугъриданна

Пайгъамбари ꞌ гъизилин тублан жилариз гъярам гъапну». Ибн Гъяжари дибикна: «Мугъяммад пайгъамбари ухъуз ургуб шейъ гъярам дапна ва гъадму гъярам дапнайидарикан саб жилари гъизилин тублан хъапуб ву, хъа дишагълийиригъ гъярам дар». Ибн Гъяжари дупна: «Жилариз гъизил, циб къадарнаъ вушра, ясана гизаф къадарнаъ вушра, гъярам ву» (Фатгъуль Бари, №10\391). **Тубландин гъягъишин фукъан дубхъну ккунду?** **Гъянафитарин фикир:** тублан 4, 25 граммтан артухъ дубхъну ккундар. **Маликитарин фикир:** жилариз 2,957 грамм айи арсран тублан хъапуб ихтияр а, хъа зиина гъабхъиш гъярам ву. **Шафиитарин фикир:** гъягъишнан улупнайи къадар адар, гизафси инсанари хъапру тубландин гъягъ хай шулу, хъа гизафси хъапрударин гъягъналан артухъ вуйиб исраф ву. Имам Азраийи гъапну: «Гъякълуб ву саб мискъалтан артухъ даруб». Саб мискъал 4,25 грамм ву. **Гъяналитарин фикир:** Саб мискъал вушра, ясана думутан артухъ вушра, душваъ харжиб адар, фицики дидин гъякънаан хабар дуфнадар, хъа инсанари ишлетмиш апуру аъдатналан артухъ хай шулдар, артухъуб гъярам шула (лиг «Мавсуаъту аль-Фикъгъия», № 11\27). **Гъяжатханайиз тублан хъади гъягъюз хай шулин?** Эгер тубландик Аллагъдин ꞌ ччвур каш, хай шулдар. Анас ибн Маликди гъапну: «Гъяжатханайиз гъягъруган Пайгъамбари ꞌ тублан хъапурри гъахъну» (Тирмизи). Пайгъамбари ꞌ тублан чан багахъ хъайирихъна туври гъахъну, думу Муайкаб ибн Абу Фатима ад-Давси вуди шуи. **Гъудгъин жикруган тублан рибшвну ккундин?** Эгер тублан туб'ин алабснади вуш ва шид ккубчвуз манигъвал аш, думуган тублан рибшвну ккунду. Вари жандак жибкфуганра, яни гъусул апуруганра гъамци дапну ккунду, эгер тублан туб'ин алабснаш. Гъит Аллагъу Тааълайи гъаму дупнайи суннайихъди гъягъюз ухъуз амур апури! Амин!



## Мирасарихъди ужудар аьлакыйириъ духъну ккунду

Абу Аюбдихъан дуфнайи гъядисдиъ дупна: «Сар аьраб дуфну, Пайгъамбарин ۞ девейин фурун, дибисну, кѳуру: Я расулаЛлагъ, фуну аьмали узун женетдихъна багахъ апѳуруш ва жегъенемдихъан ярхла апѳуруш, йипа?» Пайгъамбари ۞ кѳуру: Аллагъу Тааьлайиз ибадатвал апѳуб, ширк дарапѳуб, вахтнинди гъудган апѳуб, закят тувуб, мирасарихъди, багахълуйирихъди ужудар аьлакыйириъ хъуб».

Рашид Алимуратов

Гъаму гъядисдиъ Пайгъамбари ۞, мирасарихъди ужудар аьлакыйириъ уьрхру кас Аллагъдин ۞ рягъматдихъна багахъ шулу ва жегъенемдин цѳихъан ярхла шулу, кѳура. Алимари кѳура: шубуб мутму женет агълуйириъ лишнарикани ву:  
1. Чаз харживал гъапѳуриъ ужвал апѳуб;  
2. Шли чаз гиран ктапѳуш, дугъаз аьфв апѳуб;  
3. Увухъди аьлакыйириъ гъючѳюргъдарихъди ужуб аьлакыйириъ хъуб. Дугъриданна, ухъу гъаму гафарикан фикир дапѳну ккунду! Эгер ухъу харживал гъапѳу инсанариз харживалиинди жаваб туври гъахъиш, гиран ктапѳу ксариз аьфв дарапѳиди гъахъиш, ясана ухъухъди аьлакыйириъ пуч гъапѳу инсанарахъди мясляаьт дарапѳиди гъахъиш, фици шул? Мици гъабхъиш гъадму зулумкринна ихъ арайиъ саб жюрейин фаркъвал даршул. Маймун бин Магъранди кѳура: «Шубуб мутмуйиъ, мусурман кас вушра, кафир вушра, дурар сабси шула:

1. Эгер уву аьгът тувнуш, думу аьгът, мусурман касдиз тувнушра, кяфириъ тувнушра, тамам апѳин. Дугъриданна думу аьгът Аллагъу Тааьлайиз тувнайи ву.  
2. Эгер мусурман касдинна кяфирин арайиъ фицдар вушра аьлакыйириъ ади гъабхъиш, дурар сатѳи дапѳну ккунду.  
3. Эгер увина саб мутму аманат гъапѳуш, аманат дѳубхну ккунду, мусурман касдинуб вушра, кафиринуб вушра.

Ягъя бин Салаимди ктибтура, учухъди Меккаийи Харасан кѳуру йишв'ан сар кас яшамиш шули гъахъну, думу лап ужуб хасиятнан кас вуйи. Инсанари чпин мутму гъадгъахъ уьбхъоз диври шули гъахъну. Саб вахтна му касдихъна сар инсан гъюру ва мугъахъ 10 000 динар дивру. Му касдихъ чан динарар гъитну, думу Меккаийин чан ляхнариъ гъягъюру. Думу къяляхъ гъафиган, тмуну кас кечмиш духънади шулу. Дугъу чан динарарикан му гъакѳи касдин веледарихъан гъерхру, амма дурариз фукѳара аьгъяди шулдар. Му кас мидин гъякънаан гъерхуз Меккаийи айи алимарихъна гъягъюру ва кѳуру, узун сар касдихъ йицѳуд агъзур динар гъитунза, ва думу кас кечмиш гъахъну, дугъан веледарихъан гъерхунза, дураризра аьгъдар. Узун фу ляхин апѳуз амур апѳурачва?

Алимари кѳуру, иншаАллагъ, му Харасандиан вуйи кас женет агълуйирикан шул кѳури, учу умуд киврача, гъаци вуйиган, уву йишвандин вахтнакан гъацѳ гъубшган, замзам штухъна гъач ва: «Я фулан бин фулан узун гъадму увухъ гъибту мутмуйин эйси вуза», йип. Алимари гъапиб му касди хъади- хъади шубуд йишван апѳуру, аммаки жаваб шулдар. Дугъу му ляхникан Меккаийин алим ксариз ктибтура. Дурари кѳуру: «Учун гъуѳурачун, белки гъадму кас жегъенемдин агъларикан гъахънушул. Уву Емендиъ айи саб дар дерейиз гъарах, душваъ гъуй а. Гъадиана душну, йишвандин гъацѳ гъубшиган, «Я фулан, узун гъадму мутмуйин эйси вуза», - кѳури, дугъаз дих апѳин». Дугъу саб ражари дих гъапѳубси, му касди жаваб тувру. Фу дубхънавуз? Гъаз уву жегъенемдин агъларикан гъапѳну, уву ужудар инсанарикан вуйва аьхир, кѳури, гъерхру му касди. Дугъу жаваб тувру: «Йиз гъадму Харасан кѳуру йишваъ мирасар ади гъахънийиз, ва узун дурарихъди аьлакыйириъ дѳючѳюргъну, кечмиш хъайизкъан ярхла гъахъунза. Гъадиз Аллагъу Тааьлайи узун гъамциб жаза тувну. Хъа яв мутму фулану йишвахъ дивну а».

Ихъ мирасарихъди, багахълуйирихъди ухъу гъарган ужудар аьлакыйириъ духъну ккунду, гъюрматлу мусурман гъардшар ва чйир! Гъит Аллагъу Тааьлайи ухъу варидарихъди ужудар аьлакыйириъ хъуз амур апѳри!

## Тахсир кѳузу ккунури далил абгудар

1 « Гъамцидар ихтилатар гъахъи йишв'ин бязидари кѳура: «Думу китабар мурханай, дурарихъ хъебехъну ва хъугънура ккундар». Шлиз мурханай пухъа? Гъеле чпин гележег улихъ хъимбу жигъил насил уягъвалиинди за шула, чпи фуну рякъюъ учѳуруш, аьхю жавабдарвалиинди ва гъавеслуди ккабхъу китабдин илѳихурира а. Бязи китабарра гъаци дюзмиш дапѳнаки, - гъавриъ ахъувалра читин дар. Бикѳурайир вари жюрейин чалишмиш хъувалиинди муьмин касдин кѳваъ учѳура. Гизаф аннамиш дарапѳиш, фендигарвалин гъавриъра шуладар. Илагъки фикъгъ жигъатнаанра аьхю устадвалиинди Исламдин къаматнаъ учѳури, хъасин саб паяр чахъди учѳюгъюри гъахурайивалра аьан шула. Бицѳидарин машгъулатвализ вуйибси, айгъам кади дидикѳнайи йишварра гизаф алахъура. Ихъ хиларигъна гъирагъдилан гъюрайикъан китабар Ислам цензурайин адауз мумкинвал адар, ясана дицистар китабариз гъадагъа дебккузра шуладар, ясана, нагагъ дурухди гъитрубси гъабхъиш, дюн'ийин аьгъвалатнакан аьгъю апѳбахъ ва Исламдихъна гъирагъдилан фици лигураш уягъ хъувалихъ мягърумди гъузру, му хъана улихъ гъабхъурайи читин узур ву. Машгъур вуйи аьлимди дидикѳнайи китабарикан саб гъадабгъухъа - Ирвинг Вашингтондин «Мугъяммаддин уьмур («Жизнь Магомета»). Му китабдин фукъан аьхю тѳагъма алшра, бикѳбан чалишмиш'валариз гъилигиш, тѳуб иливну улупуз жвуван нач-гъийѳ шулу. Аьхирки, жвув гъациб йикъариина гъюруки, жвуванна гъаму Ирвингдин арайиъ фу фаркълувал айиб вухъа, мугъанна Мугъяммад Пайгъамбарин ۞ арайиъ айи фаркълувализ фикир тувган?...

Аллагъдин ۞ амриинди вуйи, Пайгъамбари ۞ къабул дапѳну дебккнайи къайда-къанунариина, тѳубру улупури айибси, нукъсан тѳамгъа улупуз мугъхъан фици удукъуз гъабхънуш, аьжайиб ляхин ву.

Китабдин 214-пи машнаъ магъа гъамци ачухъ апѳура: «Аьрабарин календарийиндира йискъуб 12 вазликан ибарат ву: гагъ 30, гагъсана 29 йигъ ади, му вазарийи йискъубаъ 354 йигъ тѳийин апѳура. Ригъдин календарихъди теву вахтна, гъар йисан 11 йигъ арайиан дубгъра. Мугъяммад ۞ вахтназ улихъна гъар шубуд йисак саб ваз аьлава апѳури, христианарин календарихъди дюзди гъюрубси дебккнайи, астрономийикан хабар адру аьвам Мугъяммадди гъар йисан 11 йигъ, шубуд йисан саб ваз. 33 йисан саб йискъуб арайиан ккатѳабхъура. Гъар йисан 11 йигъ улихъна гъювалиинди табиаьтдин вахтар йискъубан вазарихъди, дюз гъюрадар. Вазлин календарийинди ккудубкѳру Зуль-гъижжа ваз гагъ къюрдун читин аьхълушнарив, гагъсана хъадан мани вахтари алабхъура. Натѳажайиъ аьхю читинвалар дерккну. Илагъки мусурман касдиз гъяж апѳувалиина, игърам алабхъувалиина ва жара шартѳариина хъадан гъагъи мани вахтар алахъру къайдѳийер дерккна».

Аьхирки, саб жюрейин мянайиинди му касди дибикѳна: «Завуъ айи ваз, амур дапѳну дубхну, Маккаийин Къябайилан швнуб ражари илѳибкѳуз гъиту Мугъяммаддихъан ۞ думу вазлин календаръ вахтарихъди дюз гъюрубси ккабалгуз гъабхъундар». Сабпи нубатнаъ ихъ улихъ гъамциб суал дѳибхъа: Аллагъу Тааьлайи яратмиш дапѳнайикъан табиаьтдин гъикматариин, Аллагъдин ۞ амриинди вуйи, Мугъяммад Пайгъамбари дерккнайикъан къайда-къанунариин жвуван аннамиш'валиинди тѳагъма абгуз шулин? Ваъ! Мушв'ин гъякъикъат улубкку гъядисара кѳваин шула... Паркъдиъ хайлин инсанарра ади, лисундин вахтна радиоийин сьаьт 12-дин сигнал тувру. Сар касди чан хилихъ хъайи сьаьтиз дилигну кѳуру: «Шубуб минутна гъацѳан вахтназ гъатму Москвайин сьаьт улихъ хъа... Инсан саб вахтнара, далил дарабгди, тахсир кѳузу гъялак духъну ккундар. Гъелбетда, тахсир кѳузу ккунури далилра абгурдар.

Йисандин арайиъ вахтар улупбан бадали ражнан хъадар, завун къялаъ «никкдин рякъ», гъар йигъан гъачѳиндиккна удубѳури шлу аку хъд ва жарадар яратмиш дапѳнайи Аллагъу Тааьлайи му йисан гъюкмарив ригъдинна вазлин гъяракатар саб дарувалин мяна фу вуйкѳан? Мушваъ саб фу вушра Аллагъдин ۞ гъикмат а гъа!!! - дупну гъиб-

тишра хай шул, амма жвув дурукъурайи йишвахъна гъачѳаккувал хайирлу гъяракат дар. Ухъхъан сарихъанкъан кѳул адабгъуз даршлу, ясана дилил дѳибрихъу месэла ккирибгъну ккундар. Ккирибгъуз ккунури далиларра дагну ккунду. Вазлиинди вуйи календарихъди гъюкум гъабху-валиъ Исламдин къайда-къанунар жигъатнаан аьхю мяна а:

1. Жилилан завуъ рякъюрайикъан хъадар, Ригъ чавра, ихъ аннамиш'вализ дяргъюрайи, амма дурар айибдикан хабар шулайикъандар вари гъял апѳу, дурарин гъикматариан кѳул адабгъуру къуват инсандиз тувнадар. Ригъ - Аллагъу Тааьлайин халкъ дапѳнайикъан 18 агъзур аьламдин мяна ади яратмиш дапѳнайиб ву. Дюн'я - му аьламариан сабѳан дар. Му мяна инсаниятдихъан гизаф ярхла а. Ухъуз хабар дару, гъайиб вуйи ляхнариъ Аллагъу Тааьла Учв къудратлу ваз - дюн'ийихъди аьлакълуди, дидлан илѳибкѳури дебккнайиб ву. Аллагъди ۞ инсандиз таниш вуйибдихъди гъюкум гъабхувал чан такъдирнаъ дебккна. Месэла: Женнетарин безекар, вари гъаму жилин ухъуз таниш вуйи якъут-мержан, гавагъил ва жарадарийинди безетмиш дапѳнайиваликан ухъуз хабарра тувна. Жилин вуйи бязи гъикматарра гъаму вазлихъди аьлакълуд дапѳна. Гъаму йикъарнаъ инсан уягъ духъну ккунду. Кѳан-кѳул, аьхир адру завун бушлугъарив дюн'яна ваз, мурарин гъяракатарин сир саб ву. Илѳибкѳурайи дюн'ийин тѳасирлуваликкди ваз гъаму 11 йигъ улихъна чан йишв'ина хъапѳра. Шли? Варидарин Аьхюр, зурба яратмиш'валарин устад Аллагъу Тааьлайи Чав.

2. Аллагъу Тааьлайи Чан лукѳарин арайиъ йикъарнан шартѳарикан саб гъапиб гъудган вуш, къюб кѳурубра гъар йисан Рамазандин вазлиъ 30 йигъан ушв бисуб ву. Дюн'я яратмиш апѳруган, вазра ригъдин къанунарихъди дару дигъиш'вал ади дебккбан эгъемиятвал аьхю ву. Эгер, Ирвингди бикѳурайибси, гъаммишан йисан саб тѳийин вахтна ушварин вазра гъюри, ушвар дисрубси гъабхънийиш, фици шули? Кафари терефарив дѳабрин вахтари ушвар дисувал тѳийин дапѳну вуйиш, Африкаийантина къибла терефарив, Индонезийийи варитѳанна ярхи мани вахтари ушвар дисуб алабхъуйи. Душварив июнь-июль вазарив йигъар жикъиди ву дупну ушвар дисувал вуйиш, кафари терефарив ярхи йигъари алабхъуйи. Эгер кафари ва къибла терефарив къялан гъисабниинди мартдин ва сентябрин вазарив ушвар дисувал тѳийин дапѳну вуйиш, экваторин вилайатарив варитѳанна ярхи йигъарин, манивалианра гъагъи вахтар алабхъуйи... Гъяж апѳбан бадали инсанариз читинди алабхъура, кѳурайи Ирвингди фикир гъапѳундакѳан, фици мусурман касдиз чан уьмриъ саб ражну гъяж апѳувал фарз шулаш, гъаци гъар йисан Рамазандин вазлиъ тамамила 30 ушвра дисури ккунду. Аллагъди ۞ гъапѳубдиз, апѳрубдиз инкарвал айиб дар. Ирвинг учв мицистар месэлийирин шерик духъну ккундар.

Му месэла яркъуди гъял апѳбан мяна гъадму вуки, эгер вазлиинди вуйи календаръ авамвалиан тѳийин дапѳнайиб вуди гъабхънийиш, Аллагъу Тааьлайинна Мугъяммад Пайгъамбарин арайиъ аьлава адрувал, Исламдин къурулушдиъ яратмиш дапѳнайикъан къайда-къанунарикѳра ярамчугъвал кайибси гъисабнаъ абхъуйи. Гъякъикъатнаъ Мугъяммад ۞ савадсуз кас гъахъну, кѳури пувал инсаниятдин аькъвли къабул апѳуз шлу ляхин дар. Дугъаз дарс туву устад, ухъусир жилин али инсан дар. Аллагъу Тааьла Учв ву. Думу гъарсаб гъайиб вуйи сирариинди уягъ гъапѳур Аллагъдин ۞ Чан уьлчи Жабраил (аь.с) ву. Думу жилирин чаз барабар шейъ адру мубарак Къур'андин вари жюрейин гъюкмар, къайда-къанунар Аллагъу Тааьлайихъан гъидихъу, жилиина тѳийин гъапѳхъан вари пайгъамбарин таж, абур ву, шафааьтназ халкъ дапѳнайи ва аьламариина вуйи рягъмат ву...

Мугъяммад Пайгъамбарин 1433 йис мидиз улихъна вуйи гъядисари гъи дюн'ийиъ вари жюрейин тарихариз, тѳиб илмариз ва инсандин улихъ гъахърайикъан гъариба вакъийириъ жаваб дебккнайидар духъна. Думу - ухъуси аьдати инсан - Аллагъдин ۞ лукѳра ву, Дюн'я ва Аьхират бадали, ухъуз дюз рякъ улупбан бадали Аллагъди ۞ Чав гъязур гъапѳу Чан нуруни Пайгъамбарра ву.



# Туба алуз кьан мапан!

ГУНАГЪКРИ УЧВ АЛЛАГЪДИН аьфв УЛИХЪ ИСККАН АПЛУВАЛ АГЪИРВАЛИИНДИ ГЪАПУ ИБАДАТТАН ЗИИНА ВУ

**Ибн Аьтлаиллагъ аль-Искандири гъапну:** «Учв искканди рякъюри, Аллагъди аьфв мягътаж'вал айиб улупури гъаплу гунагъ ужу ву, агъирди ва учв адлу вуза, клури, гъаплу ибадаттан» («Таж аль-Аьрус», 2-пи маш).

Гьажимурад Омаргъажиев

«Аль-Гьикам» китабди дугъу дупна: «Саспи вахтари увуз ибадатдин ракнар тлаъру, амма думу къабул аплу ракнар тлаурдар. Бязи вахтари уву гунагъ аплурва, ва думу уву Аллагъдихъна аьфв багахъ хьуз себеб шулу».

Имам аш-Ширкавийи «Шаргъуль Гьикам» китабди дупна: «Мицдар ляхнар шулу, гъаз гъапиш саспи вахтари ибадат балйирихъди сатли дапну шулу. Месэла, чав гъаплу ужуб ляхниин фурс аплуб, жарари дициб ляхин гъапундарш, думу искан аплуб – гъамрари Аллагу Тааьлайи думу ужуб ляхин къабул аплуз манигъвал аплуру. Хъа гунагъ гъапурди бязи вахтари, швумал зигури, Аллагъдикан аьфв учв урьхюб ккун аплуру, аьфв ккун аплуру, учв думу гунагъ аплбан исккан аплуру, хъа дициб гунагъ дарапур заанди дерккуну. Гъаму дюшошна аьфв аплувализ ва Аллагу Тааьлайи рягъим аплувализ гунагъ себеб шулу».

Думу китабдин 29 машна дупна: «Ибадат гъапну клури, думу къабул дарапди гьибтдар, дупну ккундар. Гъаз гъапиш, эгер ибадатна нуксанвалар аш, дурари думу къабул аплбаз манигъвал аплуру. Эгер гунагъ гъапнуш, думу Аллагъди аьфв терг дапнайир ву, клури, фикир дапну ккундар, гъаз гъапиш саспи вахтари гунагъ Аллагу Тааьлайихъна багахъ хьуб себеб хьуз мумкин ву».

Абу Гъурайрайихъан вуйи хабарна дупна: «Эгер учву гунгъар аплурдайиш, Аллагу Тааьлайи гунгъар аплурдар халкъ аплидийи, ва дурари аьфв ккун аплидийи, Аллагъди аьфвра аплидийи дурарин!» («Сагъигъ Муслим», №2749).

Абу Гъязимди гъапну: «Эгер ужуб ляхин аплбан къяляхъ лукдид'ин шад шулуш, Аллагу Тааьлайи дугъаз думутан аьхю зарар тувундар. Хъа эгер гунагъ аплбан къяляхъ швумал шулуш, Аллагъди аьфв дугъаз думутан ужуб уж'вал халкъ гъапундар. Гъамци ву, гъаз гъапиш лукдид, чав саб ужуб ляхин гъапган, шад шулу ва учв имбудартан заан вуза кури, фикир аплуру. Хъа гунагъ гъапган, думу швумал шулу ва, белки, Аллагъди аьфв дугъаз Чахъди гюрюшмиш хьуз мумкинвал тувур». Ибн Аьтлаиллагъди гъапну, гунагънан къяляхъ учв искан аплуруш ва Аллагъди аьфв мягътаж'вал айиб улупуруш, думу кьва аьгъирвал ади гъаплу ибадаттан ужу ву. Учв искканди рякъюб, чан Аллагъди аьфв мягътаж'вал айиб улупуб – лукран лишнаркан ву, хъа агъирвал, заанвал лукран сифатариз къаршудар ву. Эгер уж'вал аплбалан къяляхъ гъаму лишнар арайиз гъюруш, гъапубдикан мянфяаьт адар, гъаз гъапиш дурари ужудар ляхнар ургуру, хъа эгер гунагънан къяляхъ лукраз лайикъ вуйи сифатар



арайиз гъюруш, дурари гунгъар марцц аплуру. Сайид Абу Аббас аль-Мурси инсанарихъди, Аллагъдин аьфв улихъ дурарин дережайиз лигури, дурарихъди сюгъбат гъабхури гъахъну. Дугъахъна ибадат аплуру кас гъафиган, дугъу гизаф фикир тутрувру вахтарра шуйи, хъа саспи вахтари дугъахъна гунагъкар гъафиган, дугъу думу заанди дерккуйи. Гъаз гъапиш ибадат аплур чав гъапубдиин фурс шуйи, хъа гунагъкар, гизаф гунгъарра кади, учв искан дапну, гъюйи («Шаргъ аль-Гьикам», 70-пи маш)

## Гунагъкрин гардан – суждайиъ

Гъаму китабди бану Исраиларихъди гъабхъи саб дюшош дубхна. Саб ражари ибадат аплуру, Аллагъдихъан аьфв гучлру исраиларигъан сари, гунагъкри сужда аплурайи вахтна, дугъан гардандин лик иливну, гъапну: «Клул за аплан, Аллагъди аьфв увуз аьфв аплидар». Думуган Аллагъдихъан аьфв вягъю гъафну: «Дугъриданна Аллагъди аьфв дарапур уву вува».

Гъарис аль-Мугъсабийи мидин мяна тувну: «Дугъу Аллагъдихъанди аьфв гъюкум гъапну, яни Аллагъди аьфв дугъаз аьфв аплидар клури, учв думутан заанди дерккуну ва агъирвал улупну, гъамдинди дугъу чав чаз кучлал гъапну».

Жара дюшошра ктибтура. Саб ражари бану Исраиларигъан вуйи къюр кас гюрюшмиш гъахъну. Дурарикан санур Аллагъдихъан аьфв гучлру, гизаф йи-сари Аллагъдиз аьссивал дарапур вуйи. Тмунур – гунагъкар, саб ражарикан Аллагъдиз аьфв ибадат дарапур. Дурар чиб-чпиз гъаншарди гъюрайи ва, багахъна гъафиган, кюридра жара терефаризди илтликлу. Аллагъдихъан аьфв гучлру агъирвалиан илтликну: дугъу Аллагу Тааьлайи думу гунагъкрин гунгъарин аьфв дарапур клури, фикир гъапну. Дугъу ибадат аплураза клури, учв заанди дерккуну. Хъа гунагъкар дугъхъан илтликлу, Аллагъдихъан аьфв нач дубхъну, гъяк вуйи, ибадат аплуру лукрахъинди лигуз начди вузуз, думу ибадат аплур ву, хъа узу – гунагъкар, клури, фикир аплури. Аллагъдихъан аьфв

гучлру бану исраиларин арайиъ карамат гъурубкъ-дарикан сар вуйи, думу гъягъруган, дифари дугъаз сирин туври гъахъну. Амма думу агъирвалиан гунгъар аплурихъан илтликган, хъа гунагъкар Аллагъдихъан аьфв начди илтликган, сарпириз сирин тувру дифар къюрпирихъиди гъушну.

**Дупнайибдиан жвуаз дарс адабгъну ккунду:**

1. Аьлимари дупнайибдиан ухъу гъаври шулхъа, мусурман кас чав гъаплу ляхнариинди фурс, заанвал дапну ккундар. Гъядисди дупна: «Чав гъаплу ляхнариинди сар каскъан Женнетдиз гъягъидар». Пайгъамбарихъан аьфв гъерхънийи: «Увур?» - «Ав, Узур, эгер Аллагъди аьфв Чан рягъмат тутрувиш» (Муслим). Гъамдиан ухъу гъаври шулхъа, ухъу гъапубдиинди Женнетдиз гъягъюз даршлуб, эгер Аллагъдин аьфв рягъмат дархъиш. Чан ляхнариин рази шлувал, Аллагу Тааьлайи думу къабул дарапувалин лишан ву. Гунагъ аплруган, гъарган Аллгъдин аьфв рягъматдик умуд кивну ккунду. Гъаци вуйиган, халкъдин арайиъ гъамцдар ляхнар дапну ккундар клуру устаз ади ккунду. Ибн Машишди гъапну: «Аллагу Тааьлайин рякъ'ин улучлуб – жвуан нефс кьваълан гъапуб ву. Уву яв нефс кьваълан гъапган, Аллагъ аьфв кьваин хьидивуз» (Агъмад ибн Аджиба аль-Хасани, «Шаргъ аль-Гьикам», 25-пи маш)

2. Жвуан ляхнарихъан хъчлхували балйирихъна хъаъру. Дурарикан саб ву фурсвал. Пайгъамбари аьфв гъапну: «Саб тикисибкъана агъирвал кьва аьфв айи кас Женнетдиз гъягъидар». Учв имбудартан заанди дерккуну ккундар. Саркъан искан аплуз хай шулдар – гунагъ искан аплан, хъа гунагъ гъапур ваъ.

3. Жвуан чав аплурайи ляхнариин шад хъували жвуан жвуан'ин гъарган рази хъувалихъна гъахуру. Думу гъялна дугъаз чав аплурайи ужудар ляхнар Аллагу Тааьлайин амриинди шулайидар вуйиваликан гъархру. Дугъу гъамци фикир аплуз хъюгъру: Узу гъудган гъапунза, закат тувунза, гъаци вуйиган, узун мидин саваб тувну ккунду. Ухъуз, агъирвалиан иблисдикан фу гъабхънуш, аьгъахъуз. Ухъу ужуб ляхин гъапган, Аллагу Тааьлайиз Дугъу ухъуз аплуз мумкинвал тувбан гъамд дапну ккунду. Ихъ гъякълу абйири, чпи саб ужувлан ляхин гъапган, клури: «Узу Аллагъдиз аьфв гъамд дапну ккунду Дугъу узун му ляхин аплуз мумкинвал тувбан. Хъасин узу гъамд дапну ккунду Дугъу узун гъамдин гъамд аплуз мумкинвал тувбан». Аллагу Тааьлайи гъамци ухъу аплури гъябкъган, ухъуз ихъ ляхнариин савабра биклру. Сар аьлимди гъапну, ихъ вари ляхнар нолар вуйихъ. Гъудган – ноль, гъяж – ноль, закат – ноль, садакъа – ноль, зикир – ноль, Къур'ан урхуб – ноль, хъа дурарин цифрийир ихласвал, игъсан ву. Увуз авуз шубуб ноль, дурарин улихъ саб дивиш фукъан шулу? Агъзур. Ужудар ляхнар артухъ хъпахъ ноларра артухъ шулу, хъа эгер му ноларихъан цифра гъадабгъиш, дурарик мянфяаьт ктар. Ихъ ужудар ляхнар нолар ву, хъа Аллагу Тааьлайихъна вуйи ихласвал цифрийир ву. Яни фици ноларикан, цифрийир хътарди, мянфяаьт адарш, гъаци ужудар ляхнариканра, ихласвал адарди, мянфяаьт шулдар.

# Уьмур плёнка дар - думу къяляхъ аплузра шулдар

ККУДУБШУ УЬМРИЗ ФУКЪАН ДИХ ГЪАПИШРА, ДУМУ КЪЯЛЯХЪ АПЛУЗ ШЛУБ ДАР

**Саспи вахтари ухъу дустарихъди чай убхъури дуснайиган, клулиз имбударсиб дару саб фикир гъюру. Думу къюркълин циси ца кириб-чну, дубгру. Эгер гъадму фикриин уьмриъ саб ражарикан дугъжвну, фикир дарапдиш, гизаф ляхнарин гъаври адарди гъузуз мумкин ву.**

Мягъяммад Мягъяммадов

Думу, фици ихъ уьмур гъялакди гъяб-гъюраш, ва фици ухъу думу мянфяаьт ктарди гъапраш, гъаддикан вуйи фикир ву. Магъа гъамус йиз 32 йис тамам дубхънайиз, амма сациб вахт

улихъна узу фтикканкъан хабар адру бици веледси вуйза. Яшлу уьмур айибдиканкъан фикир дарапди бици велед вуйза.

Магъа му йисра улдубчлвну, ккудуб-шу вахт ва ихъ уьмрин планар чан къяляхъ гьибтну. Ккудубшу уьмриз фукъан дих гъапшира, думу къяляхъ аплуз шлуб дар.

Бици вахтна кьваинди имийиз, узу саб сюгъбат кайи видеойиз гъилиг-нийза. Душвак сар яшлу касди хажалатализ фикир туврайи ва гъаму дюн'яйиан гъушдарикан, зяяди вахт гъапдарин хажалатнакан ктибтурайи. Хажалатвал зяяди ккадаплу вахтан

шулу, рякъю-хулиъ гъабхъибдин шулу. Хъа уьмур плёнка дар - думу къяляхъ аплузра шулдар. Жвуан ккудубшу уьмриз лигури, жвуан жвуахъна вуйи рафтар дигиш аплуз шулу, Аллагу Тааьлайи ухъуз туву вахт ужудар ляхнарииз ишлетмиш аплуз шулу. Гъаци вуйиган, мурад гъи, гъамусааьт тамам аплуз хъюгъну ккунду, жара йигъариз гьибтну ккундар, гъаз гъапиш думу йигъаз ухъкан гизафдар му дюн'яйиан гъягъюзра мумкин ву.

Улихъди римлянарин гъарурин хулаъ мраморикан дапнайи плита шули гъабхъну, душвак дибикнади шуйи: «Вахт гъябгъюра». Дурари

мици гъадму вахтан кьимат аьгъю хъуз клури дибикнадаринхъа? Ухъу гъар йигъан фукъан вахт мянфяаьт ктарди гъапраш? Ляхин хъгрудариз, вари вахт телевизориз лигури гъапрударизкан вахт гъубклардар. Ухъу гизаф месэлийир фикир тутрувди гъитрахъа, амма дурари ихъ уьмриъ гизаф ляхнар зяяди гъаъра. Вахт гъубклардар клуру гафар – кучлдин гафар ву. Вахт а, ва, думу вахт фтихъди абцлну ккундуш, аьгъяди ккунду. Гъит Аллагъди аьфв ухъуз ихъ вахт мянфяаьт кайи ляхнарихъ адаплуз амур аплри! Амин!



# Мугъяммад пайгъамбар бабкан гъахьи ваз

АЛЛАГЪДИ ГЪАЪНАЙИР ﷺ БАБКАН ГЪАХЬИ ЙИГЪ КЪАЙД АПӀБАХЪДИ

Магъа раби-уль-авваль вазра багахъ шула. Думу Аллагъди ﷻ халкъ гъапӀу яратмишарикан варитӀан багъалу ва варитӀан камаллу, варитӀан заан вуйир ва варитӀан ужур, ихъ гирами Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ бабкан гъахьи ваз ву.

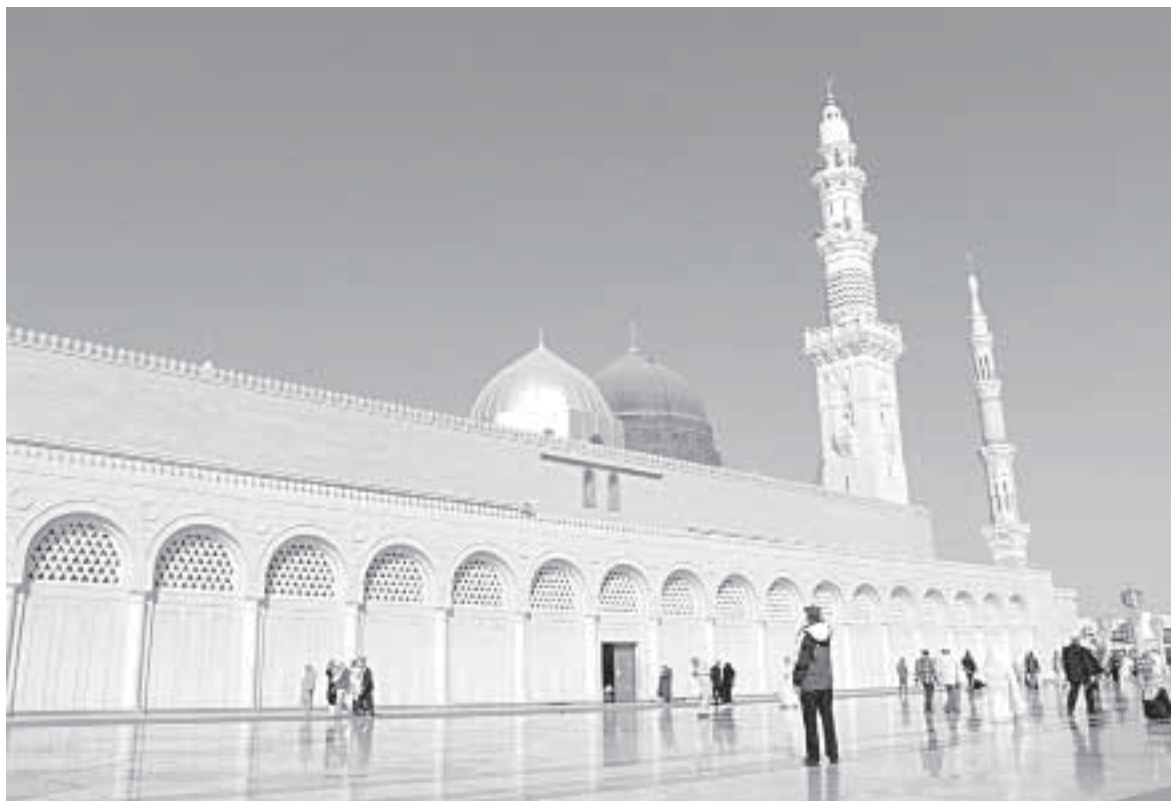
Дугъриданна, Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ Аллагъу Тааълайин варитӀан ихтибарлу ва Дугъан ккуни пайгъамбарарикан ву. Ухъу джюьйир урхруган, «Аллагъ ﷻ Сар, Мугъяммад Пайгъамбар ﷺ гъякъ ву», кӀури шулхъа. Гъаддиз Мугъяммад Пайгъамбарин ﷻ уьмрикан гъарсар мусурман касдиз лапра ужуди агъяди ккунду. Гъадму багъалу касдин – Аллагъди Гъаънайирин ﷻ - гъюрмат уьхъюб метлебниинди мусурманари неинки гъадму йигъан тяриф апӀуру, хъа вари вазра адлу вазси гъисаб апӀуру. Дюн'ийин зиин Мугъяммад Пайгъамбартан ﷻ артухъди лайикълу ва гъюрматлу кас гъахъундар ва хъидар. Думу Меккаийъ бабкан гъахъу ва Мединаийъ накъвдик кивну. Дугъу ухъухъна гъякълу ва дюзвал улупру Ислам дин гъабхну.

Иллагъки мусурман диндин адлувал ва тясирлувал йислан-йисаз къувватлу шула. Гъаму Ислам динди 1433 йисандин вахтнан муддатнаъ Аллагъ ﷻ Сар вуйивал ва Мугъяммад Дугъу Гъаънайи Пайгъамбар ﷻ вуйивал тасдикъ апӀура. Дугъу ухъухъна Гирами Къур'ан - варитӀан агъю аьлат - гъабхну. Аллагъу Тааълайи Къур'ан тувну ва дидин гъякънаан гъаврикк ккаъбан ляхин гъабхбан бадали аьлимарра тувну, алгъямдулиЛлагъ. Хъа амма гъаддихъди сабси мунафикъарра ва фасикъарра а, дурари дин чиркин апӀуз, жюрбежюр багънийир агури, думу кабцӀуз чалишмиш'валар апӀура. Вари вахтари Исламдин тясирлувал агъюб вуди гъабхъну. Исламдин ччвурнахъан фицдар алчагъ'валин гъяракатар гъахурушра, амма думу варидарин улихъ гъякълуб ва марцциб вуйивал субут шула. Хъа Мугъяммад Пайгъамбар ﷻ бабкан гъахьи йигъ къайд апӀбакан улхуруш, Пайгъамбари ﷻ чавра, гъелбетда ибадат апӀбахъди ва Аллагъдин ﷻ ччвур адлу апӀбахъди

сабси, гъацира, учв бабкан гъахьи йигъ ву кӀури, гъаритни йигъан ушв бисури, думу йигъ адлу гъапӀну. Ари гъаддиз, Пайгъамбарин ﷻ рякъюьди гъягъювал ухъуз къисмат апӀбаз ва гъацир кас ухъухъна гъаъбаз лигну, Аллагъу Тааълайиз шюкюр ибшри, кӀурахъа.

Гъацира му вазли мевлюдар апӀури, Пайгъамбарин ﷻ тяриф апӀури, Дугъан уьмрикан агъю апӀури гъахьиш, агъю саваб хъибди, иншаАллагъ. Му вазлин вари лайикълувалар ва заанвалар агъяди, ухъу, гъюрматлу мусурман чвйир ва чйир, ихъ Пайгъамбарихъна ﷻ ва жвув-жвувахъна

вуйи ккунивал артухъ дапӀну ккунду. Ва гъаму дюн'ийиан гъягъюз ухъу гъязур духъну ккунду. Гъит Аллагъу Тааълайи гъаму гирами ва адлу Раби-уль-авваль вазлихъна вуйи гъюрматнаанра ихъ гунгъарин агъфв апӀри ва ухъу вари гъякълу рякъ'ин алаъри! Амин!



ОНЛАЙН

## Абйир-бабари Шариатдинди палат алабхъуз гъитурдариз

Суал: Сад йис улихъ 15 йисаъ ади гъудгнар апӀуз хъюгъюнза. Дидихъди сабси мистаз дарсаризра гъягъюз хъюгъза. Гъаддихъанмина гъиччаб алабхъуз ккун гъабхъизуз, амма мисарсар, багахълуйир, чпи мусурманар вушра, му ляхниз къаршуди вуйи. Дурари, му ляхни йиз урхурайибдиз манигъ'вал апӀуз мумкин ву, дарсаранра исккан къиматар дивру, кӀури шуйи, фицики учу урусиятдиъ яшаммиш шулача.

Дицдар ляхнар апӀуз узу сабан бицциди ими, кӀура дурари. Узуз фу

дапӀну ккундуш агъдарзуз, ва узу Исламдихъан ярхла хъуз хъюгъганси гъебгъразуз. Мидкан фикир апӀуз читиндира вузуз. Узуз таниш вуйи мусурман шубари, гунагъ апӀурава, гъаз гъапиш гъиччаб алабхъуб фарз ву, кӀури шулу. Узу гъапӀруш агъдарзуз.

**Аьлимдин жаваб:** Мусурман шураз чан вахт гъабхъи йигъланмина гъиччаб алабхъуб фарз ву. Гъаци вуйиган, Шариатдинди уву бицци риш дарва, ва уву Исламдиъ улупнайи вари къанунарихъди гъягъюз чалишмиш духъну ккунду.

Наан уву яшаммиш шулашра, эгер уву ужуйи урхури, агъювалар гъадагъури гъахьиш, уву лайикълуди гъадагъу къиматар сарихъанра ис апӀуз хъибдар. Хъа гъациб ляхин гъабхъишра, завучдиз, директориз агъза дибикину, думу месэла гъял апӀуз шлуб ву.

**Психологдин жаваб:** Уву ктибтстар дюшюшар ашра, Шариатдихъди гъягъюз яв юкӀв хъайивали юкӀв шад апӀуру. Мидихъди сабси къюби терефарра рази шлуганси, му ляхин фици тамам дапӀну ккундуш, агъю дапӀну ккунду. Яв дюшюшдиъ сабпи нубатнаъ багахълуйирихъди саб гаф абгувал ужу ву, гъамдин къяляхъ имбуб фу вушра тамам апӀуз гизаф рягъят хъибди. Гъацира агъю дапӀну ккунду, гъаз яв абйир-бабариз уву гъиччаб алабхъну ккундарш. Мумкин ву дурариз саб фтихъан-вуш гучӀурира хъуз. Гъаци вуйиган, думу ляхнихъна уву яваш-яваши гъафиш ужу ву. Месэла, магъа гъамус къюрдун вахт ву. Къюрдну гизафси инсанар чпи агъхълушнахъан уьрхюри, гъидиржну шулу, ва увура гъаци алахъуз хъюгъ, дидиз сарира фикир тутрувур. Ясана алабхъ гъациб палат диндизра хай шлуб ва имбударигъанра гъюдудучӀврубсиб. Цциб вахтнан инсанар думу яв алабхъивалихъна вердиш шулу ва фикир тувурдар.

## Гюзгдин гъаншарийъ гъудган апӀуваликан

Суал: Гюзгдин гъаншарийъ дугъжвну, гъудган апӀуз хай шулин?

**Аьлимдин жаваб:** Гюзгдин гъаншарийъ дугъжвну, гъудган апӀуз хай шулу, амма карагъат ву, фицики гъудган апӀурайириз Аллагъдикан ﷻ фикир жалб апӀуз читинди шулу. Дугъаз учв гюзгдиан рякъювалиан чакан вуйи фикрар кӀулиъ артухъ хъуз мумкинвал а.



НивкӀ'ан уягъ гъахъиган убхру дюаъ:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

Альгъямдуллилагъ ллази агъ'яна бяъда ма аматана ва илайгъи ннушур  
Мяна: «Гъямд ибшри Аллагъдиз ﷻ, ухъу кечмиш хъпан къяляхъ чиви гъапӀуриз ва Дугъахъна къяляхъ хътакидихъа»



- Узу сар шурак думу швушвди гьадагъуз лишан кипунза ва телефондиан дугъахъди гафар апуйза. Хъасин фици-вуш учу гьорюшмиш гьахъунча, ва дугъаз мак гьапунза... гьамциб гьарам ляхин гьабхъну. Йипайчва: гьаму ляхниан шурак лишан кипувал батил шулин? Фици му ляхнихъан марцц духъну, ич ккебгърайи цийи хизан марцциди ккебгъуз шулу? Ич сумчир гьакълуб шулин?

- Пайгъамбари ﷺ дупна: «Инсандиз жара, чаз ихтияр адру дишагълийик курклубтан, кьул'ан рукъан руб итибгъуб ужу ву».  
Уву гьапуб ахью гуннагъ ву, эгер туба дарапиш, жаваб тувуз читин хьибди. Аллагъдихъан ﷻ гуч' апин, гьапубу гунагънан туба апин ва му ляхин сарун текрар мапан.  
Му ляхниан уву кипу лишан чьобгъорадар. Амма фикир дапну ккунду: эгер хизан гунагъналан ккебгъиш, гьелелиг ичв ляхин гьаци дугъубжвна, гьюз имбу ляхнар фици шул? Эгер кьваантан му гунагънан туба дарапиш, учву ккебгърайи хизандиъ берекет даршул.  
Уву гьерхрава: «Му ляхнихъан марцц духъну, ич ккебгърайи цийи хизан марцциди ккебгъуз фици шулу?» Туба апуб саб вахтнара кьан дар. Аллагъу Тааьла ухъухъна рягъимлур ву, ва тубайиз ракнар гьарган т'аьна. Гьядисдиъ дупна: «Гунгъарин туба ап'ур, заткъан гунгъар дарап'рурик мисал ву». Гьаци вуйиган, кьан дарап'ди, туба апин ва, иншаАллагъ, ичв хизандиъ вари ужу шул кьури, умуд киврача.

- Велед бабкан гьахъиган, дугъан кьуллан куш алдапуб фарз вуйин?

- Кьуллан куш алдапуб фарз дар, Пайгъамбарин ﷺ сунна ву. Пайгъамбариз ﷺ Ибрагъим кьуру велед гьахъиган, Дугъу ургуд йигълан веледдихъан аькьикъа гьубккн, веледдиз ччвур тувну, кьуллан куш алдапну ва гьадму кушарин гьагъишнан кьадар арс садакьа вуди тувну (лиг «Шаргъуль Мафруз», 582 маш). Пайгъамбарин ﷺ гьядисдиъ дупна: «Гьарсар велед аькьикъа апбяхъан гиравнаъ (залогдиъ) а, гьаци вуйиган дугъхъан ургубни йигъан аькьикъа убккай, дугъаз ччвур тувай, ва кьуллан куш алдапай» (лиг «Булугъуль Марам», № 1538).

- Саспи гьудгнар ап'урайи жилари, язиз лихуз гьушган, вахт шулдарчуз кьури, гьудгнар дирчри шулу. Гьаци ап'уз ихтияр айин?

- Гьюрматлу гьардшар, магъа гьамцдар ляхнари ихъ диндин аьгъовалар адруваликан улупура. Язиз лихуз гьушну кьури, саб фука ап'ура кьури, жвуван фарз гьудган дипну ккундар. Аллагъу Тааьлайи ухъу фу бадали халкъ дап'на? Гирами Кьур'андиъ дупна (мяна): «Узу инсанарра, жинарра иллагъки ибадат ап'уз кьури халкъ гьапунза», - магъа ихъ суалназ жаваб. Аллагъу Тааьлайи ухъу, ибадат ап'уз кьури, халкъ дап'на. Ухъу фициб ляхнихъ хъашра, гьудгнин вахт гьабхъиган, гьудган дап'ну ккунду. Сабсана ляхниз фикир тувну ккунду: гьацдар гьудгнар ккадаури шул ксари гьапубу гьазанжра берекет кайиб шулдар. Жвуван фарз гьудган дипну гьапубу ляхнихъ фу берекет хьибдихъа?

- Жилири, жара дишагълийиз хушгелди ап'ури, дугъан хил гьибисиш, никягъ батил шулин?

- Му ляхни никягъ батил ап'урдар. Амма дупну ккундуки, жили жвуваз чаз мягърам дару дишагълийин хил бисуз хай шулдар, ва дишагълийириз чпиз мягърам дару жиларинна хил бисуз Шариаьтдинди ихтияр адар. Гьайифки, му ляхниз ихъ инсанари цибтан фикир туврадар. «Хушгелди» кьуруган, хил дибрисди дупну ккунду. Хъа саспидарин аьдат ву, хил дибисну, чпиз мягърамкъан дарударин гардандиъ архьри. Му ляхнар Шариаьтдиъ гьадагъа дап'найидар ву.

- Саспи дишагълийир, жарарилан улхури, узухъна гьюри шулу. Узу дурариз, футнийир ап'ури узухъна мягъанай, кьурашра, дурар гьюри шулу. Гьадрариз фу дупну ккунду?

- Футна ап'уб Шариаьтди гьадагъа дап'найи ляхнарикан ву. Кьваинди гьибтай: учвухъна фуж жарарилан улхури гьюраш, думу жарарихъна увланра улхури гьагъиди. Дицдар ксар кечмиш духънайидарин йикк ип'рударик мисал ву. Дурарихъан ярхла йихъай, ва дурар кечмиш духънайи касдин йикк ип'рударик мисал вуйибдикан чпиз хабар тувай.

- Пиян духъну гьафиган, жилири хпириз люкьнар ап'ури шулу, хъа эгер хпир дугъаз, кьаляхъ хъадакн, люкьнар гьапиш, никягъ батил шулин?

- Люкьнар гьап'ну кьури, никягъ батил шулдар. Амма жилири никягъ батил шул гафар пувалихъан ярхла хъуз хпир дугъаз люкьнар дап'ну ккундар. Гьацира пиянди аьи вахтна, уву дугъаз фу гьапишра, фуькан люкьнар гьапишра, думу гьаври даршул, гьаци вуйиган, сабур дап'ну, ужудар гафар ап'ури, гьаврикк ккауз шулуш, гьаци ап'уб ужу ву.



**Гьюрматлу мусурман гьардшар ва чйир!**

Нагагъ учвуз ихъ мусурман диндихъди аьлакьалу вуйи месэлийирикан гьаври адруб гьерхуз ккундуш, ясана «Ассалам» редакцияиз вуйи суал аш, зенг ап'инай: 63-41-85  
Учхъан шлубдин, иншаАллагъ, учу кюмек ап'идича ва ичв гьуллугъар тамам ап'уз чалишмиш хьидича.

- Жилири жара дишагълийихъди зина ап'ураш, хпир гьудгнариз манигъ'вал шулин?

- Хпирин гьудгнариз манигъ'вал шулдар, амма жилири чав ап'урайи гунагънан аьхир фициб шулуш, фикир дап'ну ккунду. Фикир ап'ри гьадму гунагъ ап'урайи вахтна, учв кечмиш гьахъиш фици шулуш? Тубара дарап'ди, гунагъ ап'урайи вахтна кечмиш гьахъиш, думу касдиз Аьхиратдиъ гизаф читинди шул.

- Хулаъ сарна-сарди жвуван кечмиш гьахъи багахъ-луйирихъан зикир ап'руган, «ла илагъа илла'лагъ» фуькан пуб ч'яаьн шулу? 100, 200, 500, 1000?

- Сарди зикир урхбан саб т'яйин вуйи кьадар айиб дар, увуз ккунибкъан урх. Фуькан артухъ зикир гьурхиш, гьадмукъан ужу ву. Уву гьурху зикрин кьадарнан саваб кечмиш духънай-ирихъна, иншаАллагъ, рубкьиди.

- Мистан багъхъан гьагъруган дюаъ дап'ну ккундин?

- Дюаъ наан вушра ап'уз хай шулу. Гьаци вуйиган, мистан багахъра, ккундуш, дюаъ ап'уз шулу, амма гьаятдиъ дугъужвну дюаъ ап'айиз, мистазди уч'вну, мист гирами ап'бан кьоб ракааьт суннат дап'ну, дюаъ гьапиш, хъанара ужу ву.

- Гьудгник кайи вахтна гьудган ап'уз ккипнайибдилан улдуч'виш, гьудган кам шулин?

- Гьудгнин шарт'арикан саб ву, гьудган ап'урайи йишв марцциб хъуб. Гьаци вуйиган, гьудгниз ккипнайибдилан марцци йишв'инди улдуч'вну кьури, гьудган батил шулдар, хъа эгер думу йишв марцциб дарш, гьудганра кам шулдар.

- Хпир гьудгнар ап'ури, хъа жилири ап'урдарш, хпир жилириз гьудгнар ап'ин пуз хай шулин?

- Ав, гьаз хай шулдархъа? Эгер жилири гьудган ап'урдарш, хпир дугъаз гьудгникан, гьудган ккадап'ган, фициб аьзаб шулуш, гьаддикан дупну ккунду.

- Саспи дишагълийири, саб вазли гьудгнар дап'ну, саб вазли дерчра. Гьамдин фици гьаври шулу?

- Дишагълийири чпи палтарикан духънайи вахтна ва велед бабкан духънайиган гьудган ап'урдар. Имбу вахтна дурари гьудган ккадап'ну ккундар. Хъа бязидари гьудган ккадап'увал чпин кагъалвалиан ву.

## Рузнама

### Февраль

Йигъ	Гьиринд. Ас-Субгъ.	Ригъ гьудуб.	Лисундин Аз- зугър	Гьаркван. Аль- аьср	Лавлан. Аль- Магъриб	Хьит'ирхв. Аль- г'ишаъ
1	6:23	8:02	13:03	15:39	18:04	19:30
2	6:22	8:01	13:03	15:40	18:05	19:31
4	6:20	7:58	13:03	15:42	18:08	19:34
6	6:18	7:56	13:03	15:44	18:10	19:36
8	6:15	7:53	13:03	15:46	18:13	19:39
10	6:13	7:51	13:03	15:48	18:15	19:41
12	6:11	7:49	13:03	15:50	18:18	19:43
14	6:09	7:46	13:03	15:52	18:20	19:46
16	6:07	7:44	13:03	15:54	18:22	19:48
18	6:05	7:41	13:03	15:56	18:25	19:50
20	6:03	7:38	13:03	15:58	18:28	19:52
22	5:59	7:35	13:03	16:00	18:31	19:55
24	5:56	7:32	13:02	16:01	18:33	19:58
26	5:54	7:29	13:02	16:03	18:35	20:00
28	4:51	7:26	13:02	16:05	18:38	20:03
30	4:48	7:23	13:02	16:08	18:41	20:05